

20 JAAR PLANTENSTUDIEGROEP (1979-1999)

Bart G. Graatsma, Natuurhistorisch Museum Maastricht, postbus 882, 6200 AW Maastricht

Op 14 december 1978 werd na een voorbereidingsperiode van ruim een jaar een oprichtingsvergadering belegd waarvoor diverse toentertijd (al) floristisch actieve dan wel geïnteresseerde Genootschapsleden alsmede enkele medewerkers van het Rijksherbarium te Leiden werden uitgenodigd (figuur 1). Daarmee was de oprichting van de PLANTENSTUDIEGROEP (PSG) een feit.

In de afgelopen 20 jaar is de Plantenstudiegroep uitgegroeid tot een grote groep liefhebbers van de in- en uitheemse wilde flora, ofwel floristen. Inmiddels telt de Studiegroep zo'n 125 geregistreerde leden, met een actieve kern van circa 30 personen. De PSG kent behalve een stuurgroep waarin een aantal actieve leden zitting hebben, waaronder een voorzitter en een (waarnemingen)secretaris, ook een zeer actieve excursie-commissie (inclusief een subcommissie buitenland) en een feestcommissie.

ONTSTAANSGESCHIEDENIS

Alvorens het reilen en zeilen van de Plantenstudiegroep in de afgelopen 20 jaar aan de hand van een aantal thema's de revue zal passen, keren we even terug naar de jaren vóór 1979 in een poging de ontstaansgeschiedenis van de PSG te reconstrueren.

We moeten daarvoor teruggaan naar 1974. De eerste maal dat het begrip 'studiegroep' ter sprake komt, is in de algemene ledenvergadering van 14 december van dat jaar (ANON., 1975). Tijdens die bijeenkomst werd uitvoerig gediscussieerd over het verichten of stimuleren van inventariserend natuurhistorisch onderzoek en het organiseren van excursies, cursussen en bijeenkomsten. Deze zaken zouden ondergebracht moeten

Ik word aangetrokken tot de lieflijke dingen die mij omringen, ik bezie ze, ik beschouw ze, ik vergelijk ze, ik leer tenslotte ze te ordenen en zie, eensklaps ben ik evenveel botanicus als nodig is voor iemand die de natuur slechts wil bestuderen om steeds weer nieuwe redenen te ontdekken om haar te beminnen.

Jean-Jacques Rousseau (1782)

(uit: Overpeinzingen van een eenzaam wandelaar (zevende wandeling), in de vertaling van Jan A. Van den Bosch en Ans de Greef, Prisma klassieken, 28. Utrecht, Het Spectrum, 1981)

Lijst van leden van het Nat. Hist. Genootschap en andere genodigden voor de bijeenkomst op 14 december 1978 ter oprichting van een studiegroep gericht op de flora (vegetatie) van Limburg.

Hermans J. Hertenstraat 21 6067 EX LINNE
Heurn Jhr. Drs. A.A. van Lindenstraat 32 6325 FB BERG EN TURELIJF
Mennema Drs. J. Rijksherbarium Schelpenkade 6 2313 ST LEIDEN
Moonen Fr. Irenestraat 54 6267 AZ CADIER EN KEER
Ojftebeek A.W. Lage Kanaaldijk 100 6212 AL MAASTRICHT
Thissen H. Leenhoflaan 7 6301 VG VALKENBURG
Tangelder-Damen Mevr. S. Tuinderstraat 1 6212 GP MAASTRICHT
Kortenraad J. Frankenstraat 22 6231 AL MEERSSEN
Joosten T. Schelsberg 109 6413 AC HEERLEN
Vergoossen W.G.L.M. Brugweg 20 6102 TK ECHT
Huntjes L. CADIER EN KEER
Op den Camp H.E. Westrand 42 6225 AT MAASTRICHT
Poels Br. Thomas More Brusselsestraat 38 6211 PG MAASTRICHT
Ganzevles W.C.L.M. Kerkstraat 16 6245 CB EIJSDEN
Spreuwenberg P. Aan de Slagboom 2 6372 KW SCHAESBERG
Curfs J.H.T. Kasteelstraat 6 6223 BJ BORGHAREN
Graaf Drs. D. de Cobbenhagenstraat 8 B 6224 BJ MAASTRICHT
Geel C. van Kwikstaartstraat 9 6165 SL GELEEN
Rijk B.J. Sportlaan 14 6241 CL BUNDE
Essers M.F.J. Keulerstraat 32 5854 BZ NIEUW BERGEN
Veen W. de Beek 1 6102 VG ECHT
Koelink J.G. Horenweg 22 6361 GE NUTH
Rillegers H.P.M. Postbus 8 6267 ZG CADIER EN KEER
Klippert EIJSDEN
De Heren Adema en Van de Ham van het Rijksherbarium te Leiden
Nieuwenhoven Dr. P.J. Trianonstraat 13 6213 AB MAASTRICHT
Gilissen H.P.A.J. Rect. Thijssenstraat 9 6237 NG MOORVELD
Coqlsma Mevr. C.C.M. Parlierweg 1 6286 AJ WITTEM
Hirtz Otto Harscampstrasse 76 Aachen
Willems Drs. J.H. Parklaan 6 3722 BE BILTHOVEN
De Heren Bonnemeyer en Ditvorst

FIGUUR 1

Lijst van genodigden voor de oprichtingsvergadering van de Plantenstudiegroep op 14 december 1978.

worden in Genootschapswerkgroepen met ieder een eigen klein bestuur. Voor aankondigingen en verslagen van dergelijke werkgroep-activiteiten zou dan een plaats in het Maandblad gereserveerd kunnen worden, terwijl af en toe en in overleg met de redactie een volledig Maandbladnummer ter beschikking kan worden gesteld, aldus het verslag.

Het verslag vermeldt nog dat Henk Hillegers tijdens de rondvraag alle steun aanbood op het gebied van de floristiek en grassen-onderzoek.

Op voorstel van de heren Meijer en Moonen werd nog staande de vergadering besloten tot het houden van een enquête onder alle Genootschapsleden met als doel de belangstelling voor dergelijke studie- c.q. werkgroepen te peilen. Uit de respons (213 positieve reacties) viel af te leiden dat velen geïnteresseerd waren in deelname en het verlenen van medewerking aan de nog op te richten werkgroepen (ANON., 1976).

Na een vertraging van bijna een jaar werd eind 1975 een aanvang gemaakt met besprekingen op botanisch, ornithologisch, geologisch en entomologisch gebied teneinde te komen tot het oprichten van werkgroepen in deze disciplines (ANON., 1976). De eerste studiegroep die rechtstreeks uit dit initiatief ontstond, is de op 20 maart 1976 door Huub Gilissen opgerichte Vogelstudiegroep.

Op 27 januari 1977 presenteerde Huub Gilissen in het bestuur een structuurplan voor het Genootschap, dat uitging van kringen en studiegroepen. Gilissen voorzag in de nabije toekomst de oprichting van meerdere studiegroepen (PELZERS & VAN WESTREENEN, 1992).

Tijdens de jaarvergadering te Arcen op 4 juni 1978 werd door de Vogelstudiegroep de behoefte kenbaar gemaakt te komen tot samenwerking met onder meer een studiegroep gericht op planten, vooral om te kunnen komen tot integratie van gegevens (ANON., 1978).

Na een voorbereidingsperiode van ruim een jaar werd er min of meer naar het model van de Vogelstudiegroep op 14 december 1978 in het Natuurhistorisch Museum Maastricht een oprichtingsbijeenkomst belegd van een 'studiegroep gericht op de flora (en vegetatie) van Limburg'. Voor deze bijeenkomst werden, mede op basis van gegevens uit de eerder genoemde enquête-uitslag, een aantal floristisch geïnteresseerde Genootschapsleden alsmede enkele medewerkers van het Rijksherbarium te Leiden uitgenodigd

FIGUUR 2
Orchideeën op de Sint-Pietersberg: Soldaatje
(*Orchis militaris*) op de Kannerhei (foto: B. Graatsma).

(33 in totaal, zie figuur 1). De belangstelling en het enthousiasme van de aanwezigen zorgde voor een voorspoedige start en veelbelovende toekomst. De eerste stuurgroep bestond uit Douwe de Graaf, Wim de Veen, Jan Hermans en Martin Essers (ANON., 1979). Daarmee was de oprichting van de Plantenstudiegroep een feit.

Het eerste veldseizoen voor de kersverse PSG begon in het voorjaar van 1979. Aangezien in deze periode (maart-september) verreweg de meeste en bovenal belangrijkste werkzaamheden van de PSG geconcentreerd zijn, is als uitgangsdatum voor zowel het 10-jarig (DIVERSE AUTEURS, 1989) als 20-jarig bestaan het jaar 1979 aangehouden.

INVENTARISATIE EN REGISTRATIE

Het belangrijkste doel van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg is natuuronderzoek en het publiceren van de resultaten daarvan. Het verzamelen, bewerken en beschikbaar stellen van waarnemingsgegevens is dan ook een kernactiviteit van het Genootschap. Samenwerking en vooral uitwisseling van ervaringen en waarnemingen is daarbij van essentieel belang. De werkzaamheden van de Plantenstudiegroep sluiten daar volledig bij aan.

FIGUUR 3
Vingerzegge (*Carex digitata*) (foto: B. Graatsma).

Centraal in de activiteiten van de PSG staat het onderzoek naar het voorkomen van wilde planten in Limburg. Sommigen binnen de PSG richten zich in het bijzonder op één plantenfamilie of -geslacht, bijv. de orchideeën (figuur 2; KREUTZ, 1994) en de zeggen (figuur 3; HERMANS *et al.*, 1988). Er zijn er ook die zich verdiepen in het wel en wee van bepaalde bijzondere soorten, bijv. de Maretak (figuur 4; CUPEDO, 1981 en 1985) en de Jeneverbes (figuur 5; HILLEGERS, 1985 en 1994). Anderen richten zich op de inventarisatie van één regio binnen Limburg, bijv. Midden-Limburg ten oosten van de Maas of concentreren zich juist op de flora van een specifiek terrein, bijv. de Groote Heide bij Venlo (VAN DIJK & EENS-

FIGUUR 4
Maretak of Vogellijn
(*Viscum album*) in
het vroege voorjaar
(foto: B. Graatsma).

FIGUUR 5
Jeneverbes (*Juniperus
communis*) in een
kalkgrasland op het
Belgisch deel van de
Sint-Pietersberg
(foto: B. Graatsma).

HUISTRA, 1996; COOLEN, 1998). Nog weer anderen houden zich vooral bezig met de bescherming van zeer waardevolle begroeiingen, bijv. muurvegetaties in Maastricht (figuur 6; GRAATSMA, 1995; KRUYNTJENS & GRAATSMA, 1997). Er zijn leden die zich hebben toegelegd op het aanleggen van een herbarium (figuur 7). Anderen hebben inmiddels een uitgebreide dia-collectie aangelegd van de wil-

de flora van Limburg en omstreken (figuur 8). Waar de specifieke interesses ook mogen liggen, allen delen een sterke interesse in het wel en wee van de inheemse wilde plantengroei.

Diverse leden beschrijven hun vondsten en waarnemingen regelmatig in het Natuurhistorisch Maandblad, ofwel in de vorm van korte bijdragen dan wel als meer of minder

uitvoerige en vaak rijk geïllustreerde artikelen, steeds gebaseerd op nieuwe veldgegevens uit Limburg.

De PSG treedt ook op als vertegenwoordiger van de landelijke Stichting Floristisch Onderzoek Nederland (FLORON), waarmee alle relevante gegevens worden uitgewisseld.

Meteen na de oprichting is in 1979 (het eerste veldseizoen) begonnen met het systematisch en in groepsverband verzamelen van gegevens betreffende het voorkomen van planten in Limburg (voor een uitgebreide terugblik op de eerste vijf jaar van de PSG wordt verwezen naar DE GRAAF *et al.*, 1985).

De veldwaarnemingen worden genoteerd op speciaal door en voor de PSG ontwikkelde waarnemingskaartjes en schrijfflijsten (DEN BOER & GRAATSMA, 1992) of op de landelijke FLORON- (vroeger Rijksherbarium-) streeplijsten.

De ingeleverde veldwaarnemingen worden vervolgens door de waarnemingensecretaris van de PSG kritisch beoordeeld op betrouwbaarheid en correctheid c.q. volledigheid alvorens ze op te slaan in het centraal beheerd (papieren) waarnemingen-archief van de PSG. De afgelopen 20 jaar is er op die manier door de PSG een ware schat aan informatie verzameld over de Limburgse flora.

De verzamelde informatie wordt sinds een tiental jaren middels het door het PSG-lid (en huidige voorzitter) Johan den Boer in 1988 speciaal daartoe ontwikkelde *Inventar*-programma (DEN BOER, 1989; DEN BOER & CORTENRAAD, 1986) via gezamenlijke invoersessies op een gestandaardiseerde wijze digitaal opgeslagen in het centraal computerarchief van het Genootschap. Leden die thuis zelf beschikken over het invoerprogramma van *Inventar* leveren hun waarnemingen ingevoerd en wel op floppy aan waarna ze, na een controle-fase, direct geïntegreerd worden in de centrale databank van het Genootschap.

Door deze uniforme centrale registratie blijven alle waarnemingen voor alle leden toegankelijk. De door de leden van de PSG verzamelde informatie is daarmee tevens gemakkelijk toegankelijk geworden voor alle relevante natuurbeschermings instanties en overheidsdiensten. De geautomatiseerde gegevensbank van het Genootschap herbergt inmiddels al zo'n 445.000 (!) waarnemingen van planten in Limburg. Steeds vaker wordt er dankzij de gegevens van de PSG in de provincie Limburg met de inheemse plantengroei rekening gehouden.

FIGUUR 6

Soortenrijke muurvegetatie op de oude walmuur aan het Lang Grachtje te Maastricht (foto: B. Graatsma).

EXCURSIES

Het accent van de PSG-werkzaamheden ligt sinds haar oprichting op inventarisaties. Het streven daarbij is te komen tot een zo volledig mogelijk beeld van de verspreiding van plantensoorten binnen de provincie Limburg. De inventarisaties vinden zowel plaats in verenigingsverband tijdens georganiseerde gezamenlijke excursies als anderszins (in kleine groepjes of door individuele leden). Voor beginnende floristen zijn de groepsexcursies een prettige steun in de rug bij het leren determineren van wilde planten. De excursies in het veldseizoen (gemiddeld zo'n 25 zaterdag- en

10 donderdagochtend-excursies in de periode eind-maart – eind-september) richten zich voor het merendeel op Limburg (foto 1*), waarbij zowel complete km-hokken als specifieke terreinen worden geïnventariseerd, en het aangrenzend buitenland (foto 2). Een vast excursiedoel is de jaarlijks in september terugkerende Maas-excursie naar de drooggevalen Maasoever op zoek naar adventieven (foto 3). Een eveneens met enige regelmaat terugkerende excursie is de inmiddels klassieke grensoverschrijdende voorjaars-excursie naar het uit floristisch en vegetatiekundig oogpunt zeer rijke dal van de Hohn (B) ten zuiden van Vaals (foto 4; BONGERS & GOVERS, 1985).

Om de blik te verruimen en de kennis van de verschillende soorten en soortgroepen te vergroten, worden jaarlijks ook enkele dag-excursies over de grenzen georganiseerd. Het merendeel van de excursieterreinen ligt in de Belgische Ardennen (foto 5, zie ook BLINK, 1988) en de Duitse Noord-Eifel (foto 6), terwijl af en toe ook locaties worden bezocht in de Belgische Kempen (foto 7) en Haspengouw (foto 8).

Van de vele tientallen in de afgelopen 20 jaar gehouden buitenlimburgse dagexcursies mogen hier een aantal, om uiteenlopende redenen gedenkwaardige excursies, niet onvermeld blijven: de zomerexcursie van de KNBV naar Zuid-Limburg en omstreken (B & D) in 1985 (foto 9), dal van de Warche/Hoge Venen (B) in 1985 (foto 10), Stramproyerbroek (B) in 1987 (foto 11), Zeeland (NL) in 1987 (foto 12), Torfbroek (B) in 1988 (foto 13; zie ook GRAATSMA, 1989), omgeving Aken-Düren (D) in 1989 (foto 14), Heiderbos en Melchelse Heide (B) in 1990 (foto 15), Kleine Dommel/Urkhovense Zegge (NL) in 1992 (foto 16), Verdrongen Land van Saeftinge (NL) in 1992 (foto 17), omgeving Zonhoven/De Teut (B) in 1992 (foto 18), vallei van de Dijle (B) in 1993 (foto 19), Han-sur-Lesse (B) in 1993 (foto 20).

Naast de eigen dagexcursies sluit de PSG een tot meerdere malen per jaar ook aan bij excursies georganiseerd door de Limburgse Plantenwerkgroep van onze Belgische zusterorganisatie LIKONA en bij de in het oosten van Zuid-Limburg actieve Natuurbeschermingswacht Zuidoost. Daarnaast vindt er jaarlijks ook minstens een excursie plaats in samenwerking met de Florawerkgroep IVN-Weert. Ook aan de jaarlijks door de landelijke Stichting FLORON in Limburg georganiseerde streep-excursies nemen PSG-leden regelmatig deel.

De afgelopen twee jaar werd door de PSG contact gelegd met de Botanische Arbeitsgemeinschaft im Verein Niederrhein (D) hetgeen inmiddels enkele boeiende grensoverschrijdende excursies ter hoogte van Venlo/Swalmen heeft opgeleverd.

TABEL I

Overzicht van de in de periode 1979-1999 door de Plantenstudiegroep georganiseerde meerdaagse excursies.

jaar	periode	bestemming	aantal deelnemers	verslag/soortenlijst
1981	9-13 juni	Laonnois (F)*	7	ja
1982	13-18 juni	Laonnois (F)*	6	ja
1983	24-29 juli	Laonnois (F)	8	ja
1984	16-17 juni	dal van de Nahe (D)	7	ja
1985	6-7 juli	dal van de Viroin (B) & Givet (F)	12	nee
1986	14-15 juni	dal van de Nahe (D)**	-	-
1987	-	-	-	-
1988	18-19 juni	Laonnois (F)	±12	nee
1989	24-25 juni	oostelijk Hessen (D)	±12	?
1990	9-10 juni	Montenach (F)	9	ja
1991	8-9 juni	Saarland (D)	10	ja
1992	5-9 juni	Boulonnais (F)	15	ja
1993	20-23 mei	Brandeville (F)	23	ja
1994	20-23 mei	Pagny-la-Blanche-Côte (F)	13	ja
1995	2-5 juni	Thiérache & Laonnois (F)	12	ja
1996	24-27 mei	Boulonnais (F)	12	nee
1997	16-19 mei	dal van de Nahe (D)	16	nee
1998	-	-	-	-
1999	-	-	-	-

*) geen open inschrijving. Excursie vond plaats in samenwerking met het Natuurhistorisch Museum Maastricht (zie BUSKENS, 1982a en b).

**) deze excursie heeft niet plaatsgevonden.

*) zie voor deze en volgende fotooverwijzingen de fotopagina's 222 t/m 228.

FIGUUR 7
Het direct dragen en
schikken te velde van de
verzamelde planten is een
vereiste bij het aanleggen
van een goed herbarium
(foto: B. Graatsma).

FIGUUR 8
PSG-fotografen in actie
tijdens de meerdaagse
excursie naar het Saarland
(D) in 1991
(foto: B. Graatsma).

doch op een dag goed aan te rijden, uit floristisch-vegetatiekundig oogpunt bijzondere locatie in Frankrijk of Duitsland (foto 21 en tabel I).

De afgelopen twee jaar is een nieuw type excursie geïntroduceerd, de 'winterwandeling'. Dit zijn zondagmiddag-excursies die plaatsvinden in het winterseizoen, het voor plantenliefhebbers overigens minst interessante deel van het jaar. Deze excursies zijn dan ook meer bedoeld als informele wandelingen naar in met name landschappelijk opzicht interessante gebieden in Limburg en het nabije buitenland.

kenmerkt worden door een bijzonder landschap in combinatie met een rijke plantengroei (Reuzengebergte (CZ) 1992; Haute-Jura (F) 1993; Šumava (CZ) 1994; Brenne (F) 1995, 1996, 1997, 1998, 1999; Pagny-la-Blanche-Côte (F) 1995, 1997; Oostenrijk (A) 1998; Slovenië (SLO) 1999).

BIJEENKOMSTEN

Buiten het voor de PSG zo belangrijke veldseizoen (maart-september) is de studiegroep ook actief.

In het winterseizoen worden avondbijeenkomsten belegd waarop de leden gegevens uitwisselen, herbariummateriaal bespreken of dia's van belangwekkende vondsten en/of gebieden tonen. Daarnaast worden regelmatig sprekers uitgenodigd een bepaald botanisch onderwerp of een bepaalde groep ('moeilijke') soorten nader toe te lichten, vaak met interessante dia-voorstellingen of leerzame practica. Ook discussie-avonden rond actuele thema's (bijv. (her)introductie van soorten, ontwikkeling van nieuwe (oer)natuur) worden door de PSG georganiseerd.

Deze bijeenkomsten vinden als vanouds plaats in het Natuurhistorisch Museum Maastricht (figuur 9), de thuisbasis, bakermat en het kennis- en zenuwcentrum van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Sedert 1981 bestaat er een traditie om jaarlijks een twee- tot meerdaagse excursie te organiseren (doorgaans rond Hemelvaart-Pinksteren) naar een wat verder weg gelegen,

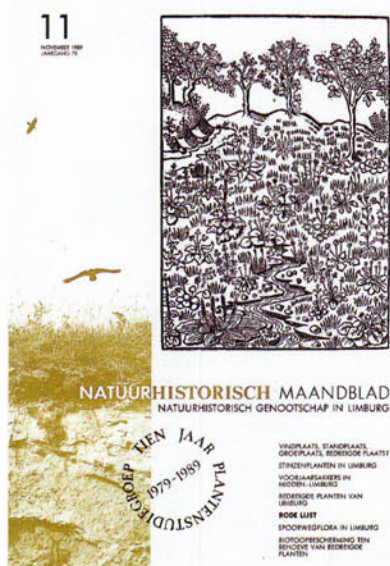
Op initiatief van enkele PSG-leden werd de afgelopen jaren een aantal besloten week-excursies georganiseerd voor Genootschapsleden naar Europese bestemmingen die ge-

Een van de hoogtepunten in het 20-jarig bestaan van de PSG vormde het internationaal symposium over de bedreigingen voor en de bescherming van wilde planten, getiteld 'Wilde flora bedreigd! Beschermd?' en georganiseerd door het Natuurhistorisch Genootschap in samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging en het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Dit symposium, de eerste jubileum-activiteit van het toen 75-jarige Genootschap, werd gehouden op 2 en 3 mei 1985 in Hotel Maastricht. Van dit symposium verscheen een uitvoerig verslag (ANON., 1985).

Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Plantenstudiegroep in 1989 organiseerde de PSG op 28 oktober van dat jaar een

FIGUUR 9
Het Natuurhistorisch Museum Maastricht met
de De Wever-tuin (foto: B. Graatsma).

'kontaktdag voor vrienden van de Limburgse flora' die plaatsvond in de toenmalige Oranjerie te Roermond. Naast een vijftal voordrachten door daartoe uitgenodigde deskundige sprekers over diverse aspecten van de wilde plantengroei van Limburg, waren er diverse poster-presentaties. Bij die gelegenheid werd de eerste 'Rode Lijst' in Nederland, de 'Lijst van bedreigde planten in Limburg', officieel gepresenteerd. De tijdens dit symposium gehouden voordrachten zijn, tezamen met de eerste 'Rode Lijst', samen-

FIGUUR 10

Jubileum-nummer '10 jaar Plantenstudiegroep'.

gebracht in een speciaal thema-nummer van het Natuurhistorisch Maandblad (figuur 10; DIVERSE AUTEURS, 1989).

Bij datzelfde 10-jarig bestaan werd nog een 'traditie' geboren, nl. een jaarlijks te houden 'culinaire bonte feestavond' in een culinair Limburgs etablissement, en dit ter afsluiting van het veldseizoen en bedoeld voor alle (oud)PSG-ers, al dan niet met aanhang.

PUBLICATIES

UIT DE FLORA VAN LIMBURG

Recente veldwaarnemingen van min of meer zeldzame of anderszins bijzondere wilde planten, gedaan in Limburg en aangrenzend

buiten- en binnenland, worden – voorzien van commentaar – sinds de oprichting van de PSG regelmatig gepubliceerd in het Natuurhistorisch Maandblad in de destijds speciaal daartoe in het leven geroepen rubriek 'Uit de Flora van Limburg'. Deze waarnemingenrubriek verscheen onder redactie van Douwe de Graaf 22 maal in de periode 1979-1984. Na een pauze van ruim twee jaar werd de rubriek onder redactie van Jan Cortenraad, later bijgestaan door Torben Mulder, in 1986 in enigszins gewijzigde vorm hervat waarbij de afleveringen ook een volgnummer kregen. Van deze rubriek zijn in totaal inmiddels 40 afleveringen verschenen (CORTENRAAD & MULDER, 1999). De PSG heeft met de in deze rubriek gepubliceerde waarnemingsgegevens destijds ook een belangrijke bijdrage geleverd aan de driedelige 'Atlas van de Nederlandse Flora'.

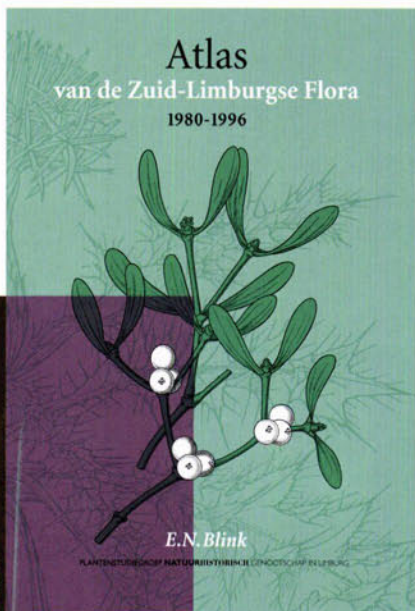
ATLAS

Om een meer volledig beeld te krijgen van de actuele verbreiding van wilde vaatplanten in Limburg is door de PSG sinds 1980 systematisch een groot aantal terreinbezoeken verricht waardoor met name van het zuidelijk deel van de provincie een goed overzicht van de daar voorkomende flora ontstond. Als resultaat van dat onderzoek verscheen in 1997 de eerste regionale flora-atlas van Limburg, de 'Atlas van de Zuid-Limburchse Flora' (figuur 11; BLINK, 1997), een mijlpaal in de geschiedenis van de Plantenstudiegroep.

Deze atlas, een product van 16 jaar inventariseren door de PSG van de haar zeer na aan het hart liggende bijzondere Zuid-Limburchse plantenwereld, is vooral ook het resultaat en product van het doorzettingsvermogen van de 'opper-streper' van de PSG, Eduard Blink (figuur 12; DEN BOER & GRAATSMAN, 1994). Het belangrijkste doel van deze Flora-atlas, die in eerste instantie beschouwd moet worden als een werkdocument, is het stimuleren van verder onderzoek naar het voorkomen van wilde planten in (Zuid-)Limburg.

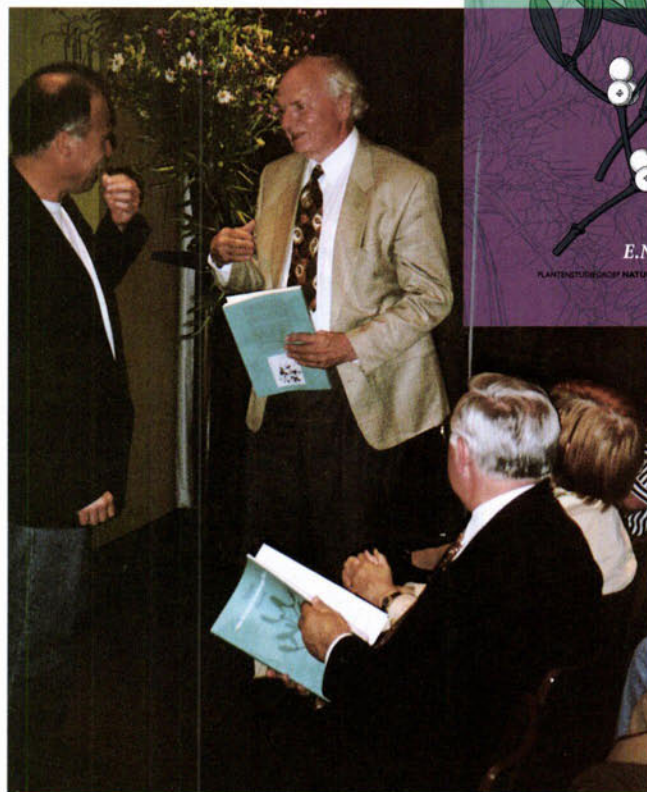
RODE LIJST

De bescherming van de wilde flora van Limburg heeft in 1989 (10-jarig bestaan PSG) een extra impuls gekregen met de publicatie van de eerste lijst van bedreigde plantensoorten in Limburg, een door enkele leden van de PSG opgestelde 'Rode Lijst' voor de Limburgse flora (CORTENRAAD & MULDER, 1989).

FIGUUR 11

Presentatie van het eerste exemplaar van de 'Atlas van de Zuid-Limburchse Flora' in het Natuurhistorisch Museum Maastricht op 30 mei 1997 met v.l.n.r. Ton Lenders (voorzitter NHGL), Eduard Blink (auteur Atlas) en (zittend) gedeputeerde Wijnen (foto: B. Graatsma).

FIGUUR 12

De 'opper-streper' van de Plantenstudiegroep, Eduard Blink, bij het determineren van enkele 'moeilijke gevallen' (A: excursie naar De Piepert en B: de spoorweginijding bij Eys, beide op 7 september 1991) (foto's: B. Graatsma).

Sindsdien zijn er, mede door het veelvuldig gebruiken van deze lijst, vele nieuwe waarnemingen van bedreigde en uitgestorven plantensoorten gedaan, hetgeen in 1998 geleid heeft tot de publicatie van een 'actualisering van de lijst van bedreigde planten in Limburg' (CORTENRAAD & MULDER, 1998).

TENSLLOTTE

Een professionele achtergrond op botanisch gebied is voor leden van de Plantenstudiegroep beslist niet noodzakelijk. De studiegroep bestaat slechts voor een klein deel uit professionele biologen. Met een natuurlijke nieuwsgierigheid, een flinke dosis interesse en enig doorzettingsvermogen kan vrijwel iedereen zover komen dat hij of zij interessante en waardevolle waarnemingen doet en veel plezier beleeft aan de excursies en bijeenkomsten. Tenslotte zal het kijken naar en genieten van wilde planten in de ons omringende natuur voor de meeste PSG-ers toch altijd een gezonde en gezellige hobby blijven, zij het dat het al lang geen vrijblijvende hobby meer is.

Met de oprichting van de Plantenstudiegroep eind 1978 werd een nieuwe episode in de ge-

schiedenis van het floristisch onderzoek in Limburg gestart, een episode die door samenwerking en de bundeling van kennis en krachten inmiddels al een grote hoeveelheid kennis en informatie over de Limburgse plantengroei heeft opgeleverd en vastgelegd. Het streven van de Plantenstudiegroep blijft om een bijdrage te leveren niet alleen aan het beschrijven van de stand der dingen, maar ook aan een betere bescherming en herstel van de Limburgse plantengroei opdat ook zij die na ons komen er minstens zo intens van kunnen genieten.

LITERATUUR

- ANONYMUS, 1975. Verslag algemene ledenvergadering op zaterdag 14 december 1974. *Natuurhist. Maandbl.* 64 (1/2): 1-4.
- ANONYMUS, 1976. Verslag jaarvergadering van het Natuurhistorisch Genootschap op zondag 13 juni te Steyl. *Natuurhist. Maandbl.* 65 (9): 142.
- ANONYMUS, 1978. Verslag van de jaarvergadering te Arcen op zondag 4 juni 1978. *Natuurhist. Maandbl.* 67 (6/7): 87.
- ANONYMUS, 1979. Verslag over het jaar 1978 van het secretariaat. *Natuurhist. Maandbl.* 68 (6/7): 125-131.
- ANONYMUS, 1985. *Wilde flora bedreigd! Beschermde! Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg*, Reeks XXXV, Afl. 3-4.
- BLINK, E.N., 1988. Botanische excursie Ardennen. *Natuurhist. Maandbl.* 77 (12): 199-200.
- BLINK, E.N., 1997. *Atlas van de Zuid-Limburgse Flora 1980-1996*. Plantenstudiegroep Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht.
- BOER, J. DEN, 1989. Inventar, het informatiesysteem voor waarnemingenregistratie en collectiebeheer. *Natuurhist. Maandbl.* 78 (1): 20.
- BOER, J. DEN & J. CORTENRAAD, 1986. Een geautomatiseerd waarnemingen informatiesysteem. *Natuurhist. Maandbl.* 75(5): 82-87.
- BOER, J. DEN & B. GRAATSMA, 1992. Inventariseren van natuurwaarden. *Natuurhist. Maandbl.* 81 (1): 13-17.
- BOER, J. DEN & B. GRAATSMA, 1994. 250.000 waarnemingen! *Natuurhist. Maandbl.* 83 (6): 114-117.
- BONGERS, M.G.H. & A.A.M. GOVERS, 1985. Het dal van de Hohn. Vegetatie en bodem van een natuurgebied in Noordoost-België. Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Reeks XXXV, Afl. 1-2.
- BUSKENS, R., 1982A. Een botanische excursie naar Noord-Frankrijk. *Natuurhist. Maandbl.* 71 (9): 149-152.
- BUSKENS, R., 1982B. Verslag van een botanische excursie naar Noord-Frankrijk II. 9pp. Manuscript.
- COOLEN, F.C.M., 1998. De flora van de Grootte Heide. *Natuurhist. Maandbl.* 87 (1): 3-10.
- CORTENRAAD, J. & T. MULDER, 1989. Bedreigde planten van Limburg. *Natuurhist. Maandbl.* 78 (11): 181-185.
- CORTENRAAD, J. & T. MULDER, 1998. Actualisering van de lijst van bedreigde planten in Limburg. *Natuurhist. Maandbl.* 87 (7): 161-170.
- CORTENRAAD, J. & T.J.D. MULDER, 1999. Uit de Flora van Limburg. Afl. 40. *Natuurhist. Maandbl.* 88 (2): 36-39.
- CUPEDO, F., 1981. Enkele opmerkingen over de huidige en vroegere verbreiding van de Maretak, *Viscum album* L., in Zuid-Limburg. *Natuurhist. Maandbl.* 70 (8): 121-126.
- CUPEDO, F., 1985. Maretakken (*Viscum album* L.) in de noordelijke helft van Zuid-Limburg: onzekere toekomst. *Natuurhist. Maandbl.* 74 (10): 163-171.
- DIJK, H. VAN & P. EENSHUISTRA, 1996. De plantengroei op de Grootte Heide bij Venlo. *Vrienden der Natuur* 14 (2): 5-19.
- DIVERSE AUTEURS, 1989. Tien jaar Plantenstudiegroep 1979-1989. *Natuurhist. Maandbl.* 78 (11): 169-198.
- GRAAF, D.T.H. DE, J. CORTENRAAD & E. BLINK, 1985. Planten kijken: van hobby tot beleid. *Natuurhist. Maandbl.* 74 (11): 207-209.
- GRAATSMA, B.G., 1989. Excursieverslag. Botanische excursie Het Torfbroek (B). *Natuurhist. Maandbl.* 78 (1): 4-6.
- GRAATSMA, B.G., 1995. Levende muren. Een geïllustreerde stadsecologische wandeling door Maastricht. Gemeente Maastricht & Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.
- HERMANS, H., H. HILLEGERS, P. SPREUWENBERG & W. DE VEEN, 1988. Zeggen van Limburg en omringende gebieden (aangevuld met de overige in Nederland voorkomende soorten). *Wetensch. Meded. KNNV* nr.189.
- Stichting Uitgeverij Kon. Ned. Natuurhist. Ver., Utrecht.
- HILLEGERS, H.P.M., 1985. De Jeneverbes, uitgestorven in het Mergelland? *Natuurhist. Maandbl.* 74(3): 42-44.
- HILLEGERS, H., 1994. 'Op de bres voor de Jeneverbes'. Herintroductie van de Jeneverbes in Zuid-Limburg. *Natuurhist. Maandbl.* 83(10): 175-178.
- KREUTZ, C.A.J., 1994. Orchideeën in Zuid-Limburg. Tweede aanvullende druk. Stichting Uitgeverij Kon. Ned. Natuurhist. Ver., Utrecht.
- KRUYNTJENS, B. & B.G. GRAATSMA, 1997. Een reudit voor Muurbloem en Stengelomvattend havikskruid. Consolidatie van een stadswal in Maastricht. *Natuurhist. Maandbl.* 86 (9): 223-228.
- PELZERS, E. & F.S. VAN WESTREENEN, 1992. Kroniek van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Maastricht.